

Oorspronkelijke uitzetlocatie de Kooi van Pen. Foto Johan Spinder, regio otter coördinator Overijssel

Terugblik Jaar van de Otter 2021

Otters komen steeds meer voor in Nederland. Gezien de vroegere verspreiding is het gewenst voor de Nederlandse natuur dat de otterpopulatie overal herstelt. Daar is een stevige impuls voor nodig. De Zoogdierverseniging heeft op verzoek van CaLutra 2021 uitgeroepen tot het Jaar van de Otter om deze impuls te geven. Is dat gelukt? Wij kijken terug op afgelopen jaar en beschrijven de bereikte doelen en geleerde lessen.

TEKST AFRA HENDRIKS, HANS BEKKER EN DAAN BOS

2021 WAS HET JAAR VAN DE OTTER

Een jaar met veel positieve aandacht en een inhoudelijke boodschap. Zou de otter er iets van gemerkt hebben? Wij van CaLutra, de otter- en beverwerkgroep van de Zoogdierverseniging, denken van wel. We hebben dit jaar feest gevierd bij het nieuws van otters in Amsterdam en Limburg, dat er in Nedersaksen uitwisseling is geweest tussen otters in Nederland en het oosten van Duitsland, jonge otters in het Naardermeer, de film van de otter op televisie en bij vele nieuwe faunapassages. In dit stuk lichten we die elementen uit waar we glimlachend en trots op terugkijken of waar we serieus aan verder moeten werken in de toekomst.

VOORBEREIDING 'JAAR VAN'

In 2019 formuleerde CaLutra een plan van aanpak. We kozen ervoor te leunen op samenwerking, omdat veel partners zich voor dit dier en zijn leefgebied willen inspannen. De otter moest bij het brede publiek op de kaart, want draagvlak ondersteunt iedereen bij de inzet voor de otter. Om dit goed te kunnen voorbereiden kozen we voor het jaar 2021.

We wilden een spreiding van activiteiten waarmee ieders energie op de leukste of nuttigste manier kon worden ingezet. Bij de Zoogdierverseniging zochten we bestuurlijke en financiële back-up. Daarnaast zetten we in op social media met behulp van een speciaal opgezet communicatieteam.

De doelen van het Jaar van de Otter zijn gekozen op grond van de gedachte dat otters belang hebben bij het verminderen van onnatuurlijke sterfte, het verbeteren van de genetische basis, het vergroten van kwaliteit en kwantiteit van leefgebied, en bekendheid bij het brede publiek.

BEREIKTE DOELEN

De noodzaak om iets te doen aan sterfte werd nogmaals duidelijk op dag één, toen de regiocoördinator van CaLutra in Drenthe de eerste otter moest gaan bergen op de A28: een slachtoffer van het verkeer. Op de lange termijn moet het aantal slachtoffers verminderen. De bijdrage van het 'Jaar van'

is hierin indirect en we hebben nog geen kwantitatief inzicht in de mate waarin dit nu al gelukt is.

Wat we wel weten is dat er landelijk veel nieuwe vrijwilligers en leden zich hebben aangemeld bij de Zoogdierverseniging. Meerdere malen hebben we informatie

mogen bijdragen via het blad *Zoogdier*, via boeken en via papers. Hiervan is een lijst te vinden op de website van de Zoogdierverseniging – CaLutra. Daarnaast hebben we een virtueel webinar georganiseerd met inhoudelijke bijdragen van WENR, WWF Vlaanderen, Ark Natuurontwikkeling, INBO, Otterzentrum Hankensbüttel, Naturschutz-

zentrum Kreis Kleve en Zoogdierverseniging. De webinars kunnen worden teruggekeken via het CaLutra YouTube-kanaal.

Stichting Otterstation Nederland heeft presentaties gegeven tijdens colleges op de relevante hogescholen. Studenten in het hoger onderwijs zijn actief geweest tijdens projecten en een enkeling heeft er een afstudeervak¹ of stage van kunnen maken. Met dank aan It Fryske Gea is er een prachtig otterpad gemaakt voor kinderen in het grootste moerasgebied van Friesland.²

De start naar het grote publiek kon niet beter, want op 2 januari 2021 was de film 'De otter, een levende legende keert terug', gemaakt door Hilco Jansma, te zien op NPO. De film werd op deze dag 1,2 miljoen keer bekeken! Gedurende het jaar heeft de otter ook aandacht gekregen in vrijwel alle landelijke kranten (NRC, Trouw, Volkskrant) en op de radio (3FM, Vroege Vogels, EenVandaag). We hebben dit jaar goed contact gelegd met de dierentuinen en organiseerden vier hybride lezingen in GAAZoo, Dierenpark Amersfoort, Burgers Zoo en AquaZoo.

Een aantal Nationale Landschappen (bijv. Utrechts Landschap, Landschap Overijssel, Het Groninger Landschap en It Fryske Gea) en Nationale Parken (bijv. NP Alde Feanen, NP Weerribben-Wieden en NP Drentsche Aa) besteedden aandacht aan de otter door informatievoorziening en/of lezingen. Vanuit het communicatieteam werd er op social media wekelijks aandacht besteed aan de otter en er werd een landelijke tekenwedstrijd georganiseerd. Recente ontwikkelingen bij de otters zijn nu beter bij het publiek bekend en we hebben gezien dat het hart voor otters in Nederland groot is.

Mede door deze extra aandacht en extra vrijwilligers zijn er nieuwe kritieke locaties in beeld gekomen. Naast de bestaande regionale en landelijke otter-overleggen zijn er dit jaar in twee extra provincies (Drenthe en Utrecht) vergelijkbare gesprekken gestart onder aanvoering van provincie Drenthe en waterschap HDSR. Doel van een regionaal otter-overleg is om een netwerk rond de otters en hun problematiek te vormen. Dit zorgt voor informeren, motiveren, inspireren en doorpakken.

Daarnaast zijn wegbeheerders stevig bezig geweest om veilige (oever)verbindingen

Deeldoelen Jaar van de Otter 2021

- Het grote publiek kent de gunstige aantalsontwikkeling en waardeert deze.
- Veilige (oever)verbindingen binnen en tussen leefgebieden.
- Vermindering van onnatuurlijke sterfte door verkeer en in fuiken.
- Verbetering van de omvang en kwaliteit van het leefgebied van de otter, zo mogelijk via bestaande (beleids)instrumenten.
- Voortzetting van de jaarlijkse monitoring.
- De otter doelsoort in Natura 2000-gebieden.
- Banden tussen betrokken organisaties verstevigen.

- ▲ Er is veel informatie bijeengebracht in dit prachtige boekje van Van der Esch & Haan waaruit blijkt dat tot 1942 vervolging van otters door jagers een enorme invloed moet hebben gehad.³

- ▲ Illustratie uit pdf Otterpad van IFG NP Alde Feanen.

binnen en tussen leefgebieden te realiseren. Zo is in de provincie Groningen het knelpunt A28 bij Haren opgelost en ARK Natuurontwikkeling heeft in het kader van de Groenblauwe Rijnalliantie maar liefst acht knelpunten in Gelderland aangepakt. Provincie Overijssel laat haar resultaten voor de otter op het vlak van natuurinclusief ontwerpen van wegen zien op YouTube. En gemeente Steenwijkerland heeft een bekend knelpunt bij Ossenzijl met een innovatieve ottertunnel opgelost.

Op beleidsniveau zou er veel gewonnen zijn als de otter zich een plekje verwerft in de beheerplannen Natura 2000-gebieden. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) was betrokken bij de start van het Jaar van de Otter. Gedurende het jaar heeft de Zoogdierverseniging met LNV gewerkt aan de voorbereiding tot aanwijzing van Natura 2000-gebieden voor de otter als nieuwe habitatsoort. Rijkswaterstaat heeft zich laten informeren over het belang van otters, o.a. specifiek in het kader van de herziening van het Natura 2000-beheerplan IJsselmeer.

Het is belangrijk dat bestuurders goed zijn geïnformeerd over hun inspanningen en dat ze daar achter blijven staan. Een leuke bijdrage op dit vlak was een feestje, georganiseerd door Staatsbosbeheer en CaLutra in de Kooi van Pen voor bestuurders van o.a. gemeentes, provincies, waterschappen en terreinbeheerders. Naast bedanken voor hun inspanningen werd het jubileum gevierd van een voorsnag geslaagde herintroductie, twintig jaar na de eerste uitzetting. Enthousiast werden wij van waterschap HDSR die het gebruik van stopgrids in fuiken willen gaan organiseren/

▲ Opening van ottertunnel Ossenzijl. Foto Henrie Mulder, gemeente Steenwijkerland

afdwingen in Midden-Nederland. Het eindevent van het Jaar van de Otter was de Marterdag, met een volledig programma over otters. Op deze dag werden de luisteraars online bijgepraat over de Rode Lijst, de Habitatrichtlijn, genetica, succes van de herintroductie, invloed van verkeer, de toekomst van de otter in Zuidwest-Nederland en de ‘making of’ van de otterfilm.

WAT IS ER NIET GELUKT?

We hadden schoolgaande jeugd beter willen bereiken, o.a. via aankomend docenten, een lespakket voor op school en de Natuur Milieu Educatie-centra. Daarnaast hadden we regionale veldwerkplaatsen willen opzetten, gericht op maatregelen voor otters bij wegen en kanalen. Verder hadden we de wens om beroepsvissers te spreken om te helpen bijvangst van otters te voorkomen. We denken nog steeds dat dit goede ideeën zijn. We hadden graag

met het Ministerie van LNV internationaal het feestje van de geslaagde herintroductie willen vieren in het Jaar van de Otter, wat niet mogelijk was door Covid-19. Meerder activiteiten zijn wegens de pandemie helaas niet doorgegaan. Het feestje om samen met Natuurmonumenten het ‘Otterparadijs Naardermeer’ te openen, is uitgesteld naar 2022.

GELEERDE LESSEN

In het Jaar van de Otter hebben we de goede ontwikkelingen gevierd, beleidsmakers voorgelicht, knelpunten voor het voetlicht gebracht en focus bewerkstelligd in de aanpak daarvan. De acties hebben in samenhang positief effect voor de otter. We weten – op de meeste fronten – wat er zou moeten gebeuren om tot een duurzame otterpopulatie te komen en we hebben in schrift en online geprobeerd hierin te leren en te prioriteren. In een ‘Jaar van’ moet zo’n inhoudelijke aandacht krijgen. Probeer relevante instanties, maar ook docenten en studenten te verleiden tot nader onderzoek, publicatie en debat. Regionale overleggen zijn een mooie manier om het bereik te vergroten.

▲ Egbert Beens spreekt feestgangers toe op een inhoudelijk feestje, twintig jaar na de eerste uitzetting. Foto Johan Spinder

AFRA HENDRIKS, HANS BEKKER en DAAN BOS vormden samen met ELLEN VAN NORREN, ELZE POLMAN en NICKY BROUWER het organiserend comité. Zij allen zijn tevens bestuurslid van CaLutra. Met ondersteuning van het communicatieteam ILSE, TESSA, NATHALIE, SYLVIA, AFRA, NICKY, ELZE en ondersteuning van de rest van het CaLutra-bestuur MARTIJN PIEK en JACOB VAN OLST.

